

Asiakirjapyyntöön ja tiedusteluihin vastaaminen

KANTELU

Kantelija on arvostellut oikeuskanslerille 25.1.2024 toimittamassaan kantelussa Hämeen poliisilaitoksen menettelyä, koska poliisilaitos ei ole toimittanut kantelijalle kirjallista vahvistusta rikosilmoituksesta hänen pyynnöstään huolimatta eikä hän ole saanut pyytämäänsä tietoa tutkinnan etenemisestä.

SELVITYS

Poliisihallitus on 19.4.2024 antanut lausuntonsa, jonka liitteenä on Hämeen poliisilaitoksen selvitys sisältäen tutkinnanjohtajan ja tutkijan selvitykset.

Selvitys ja lausunto toimitetaan kantelijalle tämän päätöksen ohessa.

RATKAISU

Oikeusohjeita

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa viranomaisessa. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla 2 kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain 2 luvussa säädettyihin hyvän hallinnon periaatteisiin kuuluu muun ohella 8 §:ssä säädetty neuvontaperiaate, jonka mukaan viranomaisen vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin. Vaikka hallintolakia ei sen 4 §:ssä olevan soveltamisalarajauksen perusteella sovelleta esitutkintaan, tulee hyvän hallinnon perusteita noudattaa soveltuvin osin myös esitutkintaan liittyvässä toiminnassa. Hyvän hallinnon mukaisesti viranomaisen toimialaan ja tehtäviin liittyviin asiallisiin ja riittävän selkeästi yksilöityihin tiedusteluihin tulee vastata asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä.

Asiakirjan antamisesta päättämisestä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 4 luvun 14 §:ssä. Pykälän 4 momentin mukaan asia on käsiteltävä viivytyksettä, ja tieto julkisesta asiakirjasta on annettava mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään kahden viikon kuluessa siitä, kun viranomainen on saanut asiakirjan saamista koskevan pyynnön. Saman pykälän 3 momentin mukaan asiakirjan luovuttamisesta kieltäytymisestä on annettava pyytäjälle 3 momentissa mainitut tiedot.

Valtion virkamieslain 14 §:n 1 momentin mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hänen on noudatettava työnjohto- ja valvontamääräyksiä.

Arviointi

Kantelija on tehnyt Hämeen poliisilaitokselle rikosilmoituksen 1.9.2023 ja ilmoituksessaan pyytänyt lähettämään siitä vahvistuksen. Seuraavan kerran kantelija on 2.1.2024 tiedustellut Hämeen poliisilaitokselta, miksi ei ole saanut pyytämäänsä vahvistusta ja kysynyt samalla asian käsittelyn tilanteesta.

Hämeen poliisilaitoksen tutkintasihteeri on vastannut kantelijan viestiin samana päivänä ja kertonut, että asiasta on kirjattu poliisilaitoksella ilmoitus 5590/S/10608/23, ilmoittanut asian tutkijan tiedot ja todennut, että asian tutkijaa pyydetään ottamaan yhteyttä kantelijaan tutkinnan tilan osalta. Seuraavan kerran kantelija on ollut asian tutkijaan yhteydessä 17.1.2024 ja kertonut odottaneensa kaksi viikkoa tietoa tutkinnan tilasta sekä tiedustellut, miksi hän ei ole saanut asiasta mitään tietoa. Kantelija on 22.1.2024 vielä lähettänyt Hämeen poliisilaitoksen tutkintasihteerien virkasähköpostiin viestin todeten, ettei hän ole saanut minkäänlaista vastausta asiassa.

Hämeen poliisilaitos on selvityksessään viitannut asian tutkijan selvitykseen, jonka mukaan kantelija on tutkintasihteeriltä saanut tiedon siitä, että hänen tekemänsä ilmoituksen perusteella on kirjattu ilmoitus. Poliisilaitoksen selvityksen mukaan kantelijalle ei ole toimitettu vahvistusta rikosilmoituksesta eikä hänelle ole voitu antaa tietoja tutkinnasta, koska hänellä ei ole ollut osanosaisasemaa asiassa, josta hän on tehnyt rikosilmoituksen. Hämeen poliisilaitoksen selvityksen mukaan kantelijan ilmoittamasta asiasta on kirjattu aikaisemman S-ilmoituksen

5590/S/10608/23 jälkeen rikosilmoitus 26.1.2024 ja tutkinnanjohtaja on samana päivänä päättänyt, ettei asiassa ole syytä epäillä rikosta, eikä esitutkintaa aloiteta. Päättös on lähetetty kantelijalle 2.2.2024. Hämeen poliisilaitoksen käsityksen mukaan kantelijalle on vastattu julkisuuslain edellyttämässä määrääjoissa.

Poliisihallitus on lausunnossaan katsonut, että etenkin kun kantelijalla ei ole ollut esitutkintalain mukaista oikeutta saada rikosilmoitusvahvistusta tai tietoa asiasta, Hämeen poliisilaitoksen olisi tullut käsitellä kantelijan 1.9.2023 tekemä pyyntö rikosilmoituksen vahvistuksesta julkisuuslain mukaisena asiakirjapyyntönä lain menettelysäännöksiä noudattaen.

Lisäksi Poliisihallitus on todennut lausunnossaan Hämeen poliisilaitokselta saaduista selvityksistä jäävän epäselväksi, onko kantelijan 2.1.2024 lähettämä tiedustelu saavuttanut asian tutkijan tai onko kantelijan myöhempiin tiedusteluihin vastattu. Siihen nähden, että kantelija on ilmoittanut, ettei hänen tiedusteluihinsa ole vastattu, Poliisihallitus on todennut vaikuttavan siltä, että ainakaan kaikkiin hänen tiedusteluihin ei ole vastattu. Poliisihallitus on katsonut, että Hämeen poliisilaitoksen olisi tullut hyvän hallinnon mukaisesti vastata vähintäänkin kantelijan ensimmäiseen tiedusteluun salassapitosäännökset tarvittavin osin huomioiden siten, ettei tälle jää epätietoisuutta asian käsittelystä.

Laillisuusvalvontakäytännössä on vakiintuneesti katsottu, että viranomaisen tulisi lähtökohtaisesti vastata sellaiseen asialliseen ja sen toimivaltaan kuuluvaan riittävästi yksilöityyn yhteydenottoon, johon sen lähettäjä selvästi jää odottamaan vastausta.

Hämeen poliisilaitos ei ole vastannut kantelijan tutkinnan tilaa koskeviin tiedusteluihin. Katson, ettei kantelijan tekemiä tiedusteluja ole käsitelty virkatoiminnassa edellytettävällä huolellisuudella ja viivytyksettömyydellä. Mikäli kantelijalle ei salassapitosäännösten vuoksi ole voitu antaa tietoa tutkinnan tilasta, olisi hänelle tullut ilmoittaa tästä.

Lisäksi yhdyn Poliisihallituksen lausunnossaan esittämään näkemykseen siitä, että Hämeen poliisilaitoksen olisi tullut käsitellä kantelijan pyyntö rikosilmoituksen vahvistuksen toimittamisesta julkisuuslain mukaisena asiakirjapyyntönä ja kantelijalle olisi tullut vastata pyyntöön salassapitosäännösten rajoissa julkisuuslain 14 §:n edellyttämällä tavalla.

Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kiinnitän Hämeen poliisilaitoksen huomiota julkisuuslain säännösten noudattamiseen asiakirjapyyntöihin vastaamisessa sekä huolellisuuteen ja viivytyksettömyyteen poliisilaitokselle osoitetujen tiedustelujen käsittelyssä.

Asia ei anna aihetta muihin toimenpiteisiin.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskansleri

Mikko Puumalainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Liisamari Herala